

ЕКСПЕРТНА КОНФЕРЕНЦІЯ

Посилення свободи і плюралізму засобів масової інформації в Україні під час конфлікту в країні та навколо неї

26 червня 2018 року

Місце проведення: [Галерея Д12](#) (вул. Десятинна, 12), Київ, Україна.

АНОТОВАНИЙ ПОРЯДОК ДЕННИЙ

ВСТУП

Природа конфліктів у світі змінилася, а разом із цим і відносини між засобами масової інформації та суспільством. Сучасні технології хоча й надають нові можливості для збору інформації та поширення журналістських матеріалів, але також представляють нові загрози. Тролі та боти тепер можуть сприяти розповсюдженню «фальшивих новин» та «мови ворожнечі» в цифровій сфері, загрожуючи безпеці та стабільності суспільства. Однак збереження вільної преси ще ніколи не було настільки важливим. Дезінформація, цензура та напади на журналістів-розслідувачів ставлять її під загрозу, руйнуючи довіру між нашими державами та демократичними інституціями, а також їх підзвітність. Коли ці негативні явища підтримуються урядами через державні засоби масової інформації або через посередників, вони викликають особливе занепокоєння, адже ставлять під загрозу нашу безпеку шляхом руйнування нашого суспільства та заперечення наших прав людини.

Україна переживає складний період, коли регулярно виникають виклики пов'язані зі свободою преси, а медіа-середовище залишається розділеним перед внутрішніми і зовнішніми ризиками. Конфліктна ситуація зі своїми гібридними загрозами лише підвищує ставки, тому доступ громадян до якісної журналістики, безпека журналістів та відсутність цензури – важливі, як ніколи.

З цієї причини Офіс Представника ОБСЄ з питань свободи ЗМІ¹ організовує в Києві експертну конференцію високого рівня, присвячену обговоренню свободи вираження поглядів, найкращих практик ЗМІ та проблематиці збереження вільної преси під час конфлікту. Мета цієї конференції – зібрати разом креативні та активні голоси з різних секторів української медіа-спільноти та громадськості, а також підтримати відданість експертів та практиків міжнародним зобов'язанням України в сфері свободи медіа. Ми сподіваємося, що ця конференція дозволить нам обмінятися найкращими практиками, посприяти поширенню високих професійних стандартів та посилити солідарність журналістів. Конференція також створить надзвичайно необхідну платформу для співпраці між громадянським суспільством та медіа-організаціями України, що надасть їм можливість виступити за свободу ЗМІ разом.

¹ На підставі принципів та зобов'язань ОБСЄ, Представник ОБСЄ з питань свободи ЗМІ послідовно стежить за розвитком подій у сфері медіа в усіх державах-учасниках та на цій основі й у тісній координації з Діючим Головою ОБСЄ і країнами-учасниками, захищає і просуває повне дотримання принципів та зобов'язань ОБСЄ щодо свободи вираження поглядів та свободи ЗМІ. Він працює над вирішенням серйозних проблем, спричинених, серед іншого, перешкоджанням журналістській діяльності та несприятливими умовами роботи для журналістів.

Ця подія також стане джерелом рекомендацій для національних органів влади щодо їхніх зусиль у захисті свободи вираження поглядів та свободи ЗМІ в часи конфлікту та пропаганди у відповідності до зобов'язань ОБСЄ та міжнародних стандартів. Українська влада постійно і тісно співпрацює з Представником ОБСЄ з питань свободи ЗМІ, надаючи нам цінну експертизу та допомагаючи в спільних зусиллях, спрямованих на посилення реалізації зобов'язань щодо свободи засобів масової інформації.

Спікерами цієї конференції є представники ЗМІ, громадянського суспільства та груп, що формують політику. Фахівці у сфері медіа, представники органів влади та громадянського суспільства, міжнародних організацій, відомі міжнародні експерти та журналісти обговорять виклики, що стоять перед ними, та запропонують шляхи просування свободи слова, доступу до якісної інформації та свободи ЗМІ в Україні, зокрема під час нинішнього конфлікту.

Представник ОБСЄ з питань свободи ЗМІ планує підготувати рекомендації владі та медіа-організаціям України на основі майбутніх обговорень у Києві.

08.30 – 09.00

РЕЄСТРАЦІЯ (-1 поверх, вестибюль)

09.00 – 09.30

ВСТУПНА ЧАСТИНА (-2 поверх)

Вступне слово:

- Арлем Дезір, Представник ОБСЄ з питань свободи ЗМІ
- Джеффри Ерліх, Старший співробітник, Координатор проектів ОБСЄ в Україні

Модератор: Тайс Берман, Головний радник, Офіс Представника ОБСЄ з питань свободи ЗМІ

09.30 – 11.00

СЕССІЯ 1: ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІЗНОМАНІТТЯ ТА ПЛЮРАЛІЗМУ МЕДІА
(-2 поверх)

Держави-учасниці ОБСЄ визнали, що свобода вираження поглядів є фундаментальним та міжнародно визаним правом людини - однією із основоположних складових демократичного суспільства. У цьому відношенні, незалежні та плюралістичні засоби масової інформації надзвичайно важливі для вільного та відкритого суспільства. Держави-учасниці визнали своїм керівним принципом захист цього права.

Представник з питань свободи ЗМІ має завдання та повноваження надавати допомогу державам-учасницям ОБСЄ, в дусі співробітництва, у їхній постійній роботі з виконання зобов'язань підтримувати вільні, незалежні та плюралістичні ЗМІ. Відкритий і вільний медіа-ландшафт із різними думками та ідеями є ключовим компонентом демократичного суспільства. Він базується на плюралістичних засобах масової інформації, що сприяють повазі до верховенства права, демократичних цінностей, прав людини й основних свобод, включно зі свободою вираження поглядів, думок, свободою совісті та віросповідання. Вільні та плюралістичні засоби масової інформації, які мають максимальну редакційну незалежність від політичного та фінансового тиску, відіграють важливу роль у поширенні підзвітних систем урядування та у забезпеченні висвітлення корупції.

У Європі суспільні засоби масової інформації становлять основу плюралістичної медіа системи, яка також включає комерційні та громадські засоби масової інформації. Згідно документів Ради Європи: «[с]успільні засоби масової інформації відіграють особливу роль щодо поваги до цього права та наданні різноманітного та якісного контенту, що сприяє посиленню демократії та соціальної єдності, а також поширенню міжкультурного діалогу та взаєморозуміння». З іншого боку, концентрація медіа власності в руках уряду чи олігархів може призвести до перекрученого публічного дискурсу, у якому певні точки зору виключені або недостатньо представлені.

Під час цієї сесії будуть обговорюватися способи забезпечення того, щоби медіа могли зберігати незалежну редакційну політику та забезпечувати своїм працівникам безпечні та належні умови праці. Сприяння прозорості медіа власності та запобігання монополізації засобів масової інформації також будуть темами для обговорення. Крім того, панелісти розкриють вплив поточних змін у медіа-індустрії, у тому числі дигіталізації, на плюралізм та свободу засобів масової інформації.

Модератор: Наталія Гуменюк, Голова Програмної Ради, Hromadske.ua

Панелісти:

- Маріус Лукошіунас, Програмний спеціаліст, Відділ свободи вираження поглядів і розвитку медіа, ЮНЕСКО
- Наталія Лигачова, Голова ГО «Детектор Медіа»
- Сергій Томіленко, Голова Національної спілки журналістів України
- Максим Саваневський, Керуючий партнер, агенція цифрових комунікацій PlusOne DA

11.00 – 11.30

КАВА ПАУЗА (-3 поверх)

11.30 – 13.00

СЕСІЯ 2: ПРОТИДІЯ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ ТА ПРОПАГАНДИ (-2 поверх)

«Фальшиві новини» та пропаганда небезпечні не тільки для міжнародного політичного та економічного клімату, але також для суспільної довіри до засобів масової інформації та готовності людей захищати свободу ЗМІ, особливо під час збройного конфлікту. Пропаганда є небезпечною, коли вона домінує в публічній сфері, заважаючи людям вільно формувати свою думку та спотворюючи плюралізм та відкритий обмін ідеями.

Тотальні заборони щодо розповсюдження інформації, у тому числі з-за кордону, на основі нечітких та неоднозначних ідей, таких як «фальшиві новини» або «необ'єктивна інформація», несумісні з міжнародними стандартами щодо обмеження свободи вираження поглядів. Спеціальні доповідачі з питань свободи вираження поглядів ООН, ОБСЄ та інших міжурядових організацій заявили у своїй спільній декларації 2018 року, що «[о]бмеження щодо того, що може розповсюджуватися через засоби масової інформації, варто застосовувати лише згідно з перевіркою на допустимість таких обмежень у міжнародному праві, а саме, що вони передбачаються законом, служать законним інтересам, визнаним міжнародним правом, та є необхідними і пропорційними для захисту цих інтересів».

Офіс Представника ОБСЄ з питань свободи ЗМІ опублікував дискусійний документ під назвою «Пропаганда та свобода засобів масової інформації», який надає урядам, засобам масової інформації та громадянському суспільству інструментарій для протидії агресивній пропаганді, яка загрожує миру та підбурює ненависть, використовуючи правові засоби та додаткові інструменти.

На цій сесії будуть обговорюватися різні інструменти та практичні способи боротьби з «фейковими новинами», дезінформацією та пропагандою під час конфлікту, які можуть бути допустимими в демократичному суспільстві в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадської безпеки. До них належать саморегулювання медіа та зміцнення стандартів, незалежні ініціативи з розвінчення та перевірки фактів, правила щодо балансу та точності в регулюванні телерадіомовлення та медіа, а також освітні програми, присвячені медіа- та Інтернет-грамотності.

Модератор: Дітер Лорейн, директор компанії «Albany Associates»

Панелісти:

- Андрей Ріхтер, Старший радник, Офіс Представника ОБСЄ з питань свободи ЗМІ

- Людмила Андроніч, член організації «Media Self-Regulatory Organizations Network» (Мережа організацій медійного саморегулювання)
- Олександр Гороховський, засновник і головний редактор медіа платформи FactCheck-Ukraine
- Мартіна Чапман, директор компанії «Mercury Insights Limited»
- Йоганн Бір, керівник відділу Східної Європи та Центральної Азії, «Репортери без кордонів»

13.00 – 14.00

ОБІД (-3 поверх)

13.30 – 14.00

ПАРАЛЕЛЬНА ПОДІЯ (- 2 поверх)

Презентація книги «Прес-машина: як Росія знищувала свободу слова в Криму» (Юрій Луканов, 2018 р.)

14.00 – 15.30

СЕСІЯ 3а: БЕЗПЕКА ЖУРНАЛІСТІВ (-2 поверх)

Держави-учасниці ОБСЄ засудили усі напади та переслідування журналістів та прагнуть притягнути до відповідальності тих, хто безпосередньо відповідає за подібні напади та переслідування.

Під час конфлікту в Україні та навколо неї, ЗМІ ставали об'єктами нападів у широкому масштабі: журналісти зазнавали побиття, у тому числі від представників правоохоронних органів, їх викрадали, затримували та, навіть, вбивали. Вбивства В'ячеслава Веремія та Павла Шеремета, серед інших, є жахливими нагадуваннями про таке насильство. Особливе занепокоєння викликає безпека журналістів на непідконтрольних Уряду територіях.

Відважні журналісти продовжують зберігати свої позиції в авангарді розслідувань та висвітлення питань, що становлять суспільний інтерес в Україні. Однак, рівень арештів та вироків виконавцям і організаторам злочинів проти журналістів залишається низьким.

На жаль, багато нападів на українських медіа-фахівців досі не було ефективно розслідувано, і правосуддя не було встановлено. З цього приводу Представник ОБСЄ з питань свободи ЗМІ продовжує послідовно нагадувати владі про необхідність покращити розслідування нападів на представників засобів масової інформації, щоби відповідальні особи були притягнуті до правосуддя. Своєчасне та ефективне розслідування є ознакою поваги до важливої ролі журналістів у демократичному суспільстві, особливо під час конфлікту.

На цій сесії обговорюватимуться такі теми, як безпека працівників медіа та засобів масової інформації, зокрема під час конфлікту, та важливість ефективного розслідування злочинів проти журналістів.

Модератор: Нуне Саркісян, Виконавчий директор організації «Media Initiatives Center» (Центр медіа ініціатив) у Єревані

Панелісти:

- Оксана Романюк, Виконавчий директор, «Інститут Масової Інформації»
- Олександр Ковтун, заступник начальника Головного слідчого управління Національної поліції
- Рікардо Гутьєррез, Генеральний Секретар Європейської федерації журналістів
- Валерій Макеев, Секретар Національної спілки журналістів України

СЕСІЯ 36: ПОДОЛАННЯ «МОВИ ВОРОЖНЕЧІ» (-1 поверх)

Держави-учасниці ОБСЄ взяли на себе зобов'язання протидіяти мові ворожнечі та пов'язаним із нею злочинам відповідної до національного та міжнародного законодавства та зобов'язань ОБСЄ, водночас повністю поважаючи права на свободу інформації та вираження поглядів. Сприяючи свободі засобів масової інформації, ОБСЄ підтримує толерантність до людей з різними поглядами та переконаннями. Держави-учасниці ОБСЄ глибоко стурбовані експлуатацією засобів масової інформації в зонах конфлікту з метою розпалення ненависті та етнічної напруги.

Представник з питань свободи ЗМІ сприяє крокам, спрямованим на попередження та боротьбу з агресивним націоналізмом, расизмом, шовінізмом, ксенофобією та антисемітизмом у засобах масової інформації. Ми заохочуємо проведення плюралістичних дебатів і зростання уваги ЗМІ до поширення толерантності до етнічної, релігійної, мовної та культурної різноманітності.

Демократія та захист прав людини й основних свобод є важливими гарантіями толерантності та недискримінації, а також впливають на стабільність, безпеку, співробітництво та підтримку миру в суспільствах у всьому регіоні ОБСЄ, і, навпаки, толерантність та недискримінація – це важлива складова сприяння правам людини, такими як свобода вираження поглядів.

Регулювання «мови ворожнечі» в ЗМІ стає особливо складною темою для обговорення в складному та трагічному контексті напруженості та конфлікту. На цій сесії будуть розглядатися такі питання, як наявні моделі розпалювання ворожнечі та етнічної напруги через засоби масової інформації, а також правові та практичні визначення «мови ворожнечі», регулююча роль держави та можливі моделі саморегулювання, кампанії з підвищення обізнаності, культурні й освітні програми.

Модератор: Тайс Берман, Головний радник, Офіс Представника ОБСЄ з питань свободи ЗМІ

Панелісти:

- Кеті Морріс, Голова європейських та центрально-азійських програм, організація «Article 19»
- Емір Повлакч, Голова відділу з ліцензування, цифровізації та координації у сфері мовлення, Агентство із регулювання комунікацій Боснії і Герцеговини
- Олексій Мацука, Голова правління, «Донецький інститут інформації»
- Максим Буткевич, Координатор проекту, «Без кордонів»

15.30 – 16.00

КАВА ПАУЗА (-3 поверх)

16.00 – 17.00

СЕСІЯ 4: СВОБОДА ХУДОЖНЬОГО ВИРАЖЕННЯ (-2 поверх)

Повага до свободи вираження поглядів для держав-учасниць ОБСЄ включає свободу в художній та культурній сферах. Публікації письмових творів, вистави та трансляції музичних, театральних та аудіовізуальних творів та виставки живопису або скульптур не повинні підлягати обмеженню або втручанню з боку держави, за винятком таких обмежень, які передбачені

національним законодавством та повністю відповідають міжнародним стандартам.

Ця сесія дослідить межі та табу художнього вираження, такого як карикатури, під час конфлікту з національної та міжнародної точок зору. Під час сесії також розглянемо, як свобода художнього та культурного вираження допомагає забезпечити плюралізм і толерантність. Сатира та мистецтво може служити громадськості для розвінчення фальшивих новин, висміюючи некомпетентність і викриваючи корупцію. Митці, такі як карикатуристи, використовують гіперболу, щоби перебільшити повідомлення, яке вони доносять, у той час як журналісти повинні дотримуватися фактів: як це об'єднує їх в одній редакції?

Модератор: Себастьян Гобер, журналіст

Панелісти:

- Володимир Казаневський, письменник/карикатурист
- Олег Смаль, карикатурист/журналіст/архітектор
- Роман Вінтонів, Тележурналіст

17.00 – 17.15

ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА (-2 поверх)

Заключне слово:

- Арлем Дезір, Представник ОБСЄ з питань свободи ЗМІ

17.15 – 18.45

ПАРАЛЕЛЬНА ПОДІЯ (-2 поверх)

«Ми дійдемо до кінця» - захід на підтримку Олега Сенцова, організований Центром інформації про права людини

19.00 – 20.30

ПРИЙОМ (-3 поверх)

Організований Представником ОБСЄ з питань свободи ЗМІ